

PAPA FRANCESC
AUDIÈNCIA GENERAL

Dimecres, 18 de maig de 2022

Catequesi sobre la vellesa n. 10. Job. La prova de la fe, la benedicció de l'espera

Benvolguts germans i germanes, bon dia!

El passatge bíblic que hem escoltat tanca el Llibre de Job, un vèrtex de la literatura universal. Nosaltres trobem Job en el nostre camí de catequesi sobre la vellesa: el trobem com a testimoni de la fe que no accepta una “caricatura” de Déu, sinó que crida la seva protesta davant el mal, per tal que Déu respongui i reveli el seu rostre. I Déu al final respon, com sempre de manera sorprenent: mostra a Job la seva glòria, però sense abatre'l, encara més, amb tendresa sobirana, com ho fa Déu, sempre, amb tendresa. Cal llegir bé les pàgines d'aquest llibre, sense prejudicis, sense clixés, per a captar la força del crit de Job. Ens farà bé posar-nos a la seva escola, per a vèncer la temptació del moralisme davant l'exasperació i l'abatiment pel dolor d'haver-ho perdut tot.

En aquest passatge conclusiu del llibre —nosaltres recordem la història, Job que ho perd tot en la vida, perd les riqueses, perd la família, perd el fill i perd també la salut i es queda allí, ferit, en diàleg amb tres amics, després un quart, que venen a saludar-lo: aquesta és la història— i en aquest passatge d'avui, el passatge conclusiu del llibre, quan finalment Déu pren la paraula (i aquest diàleg de Job amb els seus amics és com un camí per arribar al moment en què Déu dona la seva paraula) Job és lloat perquè ha comprès el misteri de la tendresa de Déu amagada rere el seu silenci. Déu reprèn els amics de Job que suposaven que ho sabien tot, sabien de Déu i del dolor i, havent vingut a consolar Job, van acabar jutjant-lo amb els seus esquemes preconcebuts. Déu ens en guard d'aquest pietisme hipòcrita i presumtuós! Déu ens en guard d'aquella religiositat moralista i d'aquella religiositat de preceptes que ens dona una certa presumpció i porta al fariseisme i a la hipocresia.

Així s'expressa el Senyor respecte a ells. Diu el Senyor: «Etic indignat amb tu i els teus dos amics, perquè no heu dit la veritat sobre mi com ho ha fet Job, el meu servent»: això és el que diu el Senyor als amics de Job. «Que ell intercedeixi per vosaltres. Només en atenció a Job us perdonaré la pena que mereixeu perquè no heu dit la veritat sobre mi tal com ho ha fet ell» (42,7-8). La declaració de Déu ens sorprèn, perquè hem llegit les pàgines enceses de la protesta de Job, que ens han deixat consternats. Malgrat això —diu el Senyor— Job en va parlar bé, també quan estava enfadat i fins i tot enfadat contra Déu, però en va parlar bé, perquè es va negar a acceptar que Déu sigui un “Perseguidor”, Déu és una altra cosa. I com a recompensa, Déu retorna a Job el doble de tots els seus béns, després de demanar-li que pregui per aquells mals amics seus.

El punt d'inflexió de la conversió de la fe que es produeix precisament en el cim del desfogament de Job, on diu: «Jo sé que el meu defensor viu i que a la fi s'alçarà de la pols. I, després que m'arrenquin la pell i em quedi sense carn, jo contemplaré Déu. Jo mateix el contemplaré, el veuran els meus ulls, no els d'un altre» (19,25-27). Aquest passatge és preciós. A mi em ve a la ment el final d'aquell oratori genial de Haendel, *El Messies*, després d'aquella festa de l'Al·leluia, quan lentament la soprano canta aquest passatge: «Jo sé que el meu Redemptor viu», amb pau. I així, després de tota aquella

barreja de dolor i d'alegria de Job, la veu del Senyor és una altra cosa. «Jo sé que el meu Redemptor viu»: és preciós. Podem interpretar-ho així: «Déu meu, jo sé que vós no sou el Perseguidor. El meu Déu vindrà i em farà justícia.» És la fe senzilla en la resurrecció de Déu, la fe senzilla en Jesucrist, la fe senzilla que el Senyor sempre ens espera i vindrà.

La paràbola del llibre de Job representa de manera dramàtica i exemplar allò que passa realment en la vida. És a dir, que sobre una persona, sobre una família, sobre un poble s'hi abaten proves massa pesades, proves desproporcionades respecte a la petitesa i fragilitat humana. En la vida sovint, com es diu, “plou sobre mullat”. I algunes persones es veuen afeixugades per una suma de mals que sembla veritablement excessiva i injusta. I moltes persones són així.

Tots hem conegut persones així. Ens ha impressionat el seu crit, però sovint ens hem quedat també admirats davant la fermesa de la seva fe i del seu amor en el seu silenci. Penso en els pares de nens amb greus discapacitats, o en qui viu una malaltia permanent o en el familiar que té al costat... Situacions sovint agreujades per la manca de recursos econòmics. En algunes conjuntures de la història aquest cúmul de pesos semblen donar-se com una cita col·lectiva. És el que ha passat aquests anys amb la pandèmia de la Covid-19 i el que està passant ara amb la guerra d'Ucraïna.

Podem justificar aquests “excessos” com una racionalitat superior de la natura i de la història? Podem beneir-los religiosament com a resposta justificada a les culpes de les víctimes, que s'ho han merescut? No, no podem. Hi ha una espècie de dret de la víctima a la protesta, en relació amb el misteri del mal, dret que Déu concedeix a qualsevol, encara més, que ell mateix, després de tot, inspira. A vegades trobo gent que se m'acosta i em diu: «Pare, jo he protestat contra Déu perquè tinc aquest problema, aquell altre...» Saps, però, que la protesta és una forma de pregària, quan es fa així. Quan els nens, els nois protesten contra els pares, és una manera de cridar l'atenció i demanar que els cuidin. Si tu tens en el cor alguna llaga, algun dolor i vols protestar, protesta també contra Déu, Déu t'escolta, Déu és Pare, Déu no s'espanta de la nostra pregària de protesta, no! Déu ho entén. Però sigues lliure en la teva pregària, no l'empresonis en els esquemes preconcebuts! La pregària ha de ser així, espontània, com aquella d'un fill amb el pare, que li diu tot el que té al cap perquè sap que el pare l'entén. El “silenci” de Déu, en el primer moment del drama, significa això. Déu no va refusar la confrontació, però al principi deixa que Job es desfogui amb la seva protesta, i Déu escolta. Potser, a vegades, hauríem d'aprendre de Déu aquest respecte i aquesta tendresa. I a Déu no li agrada aquella enciclopèdia —anomenem-la així— d'explicacions, de reflexions que fan els amics de Job. Això és xerrar per xerrar, que no és adequat: es aquella religiositat que ho explica tot, però el cor resta fred. A Déu no li agrada això. Li agrada més la protesta de Job o el silenci de Job.

La professió de fe de Job —que emergeix precisament en la seva incessant crida a Déu, a una justícia suprema— es completa al final amb l'experiència gairebé mística, diria jo, que li fa dir: «Jo només et coneixia d'oïda, però ara t'he vist amb els meus ulls» (42,5). Quanta gent, quants de nosaltres després d'una experiència una mica dolenta, una mica fosca, fa el pas i coneix Déu millor que abans! I podem dir, com Job: «Jo només et coneixia d'oïda, però ara t'he vist amb els meus ulls, perquè t'he trobat.» Aquest testimoniatge és particularment creïble si la vellesa se'n fa càrrec, en la seva progressiva fragilitat i pèrdua. Les persones grans n'ha vist de tots colors en la vida! I han vist també la inconsistència de les promeses dels homes. Homes de llei, homes de ciència, homes de religió fins i tot, que confonen el perseguidor amb la víctima, imputant a aquesta la responsabilitat plena del dolor propi. S'equivoquen!

Les persones grans que troben el camí d'aquest testimoniatge, que converteix el ressentiment per la pèrdua en la tenacitat per l'espera de la promesa de Déu —hi ha un canvi, del ressentiment per la pèrdua cap a una tenacitat per seguir la promesa de Déu—, aquestes persones grans són un exemple insubstituïble per a la comunitat en el fer front a l'excés de mal. La mirada dels creients que s'adreça al Crucificat aprèn precisament això. Que puguem aprendre-ho també nosaltres de tants avis i àvies, de tants ancians que, com Maria, uneixen la seva pregària, a vegades punyent, a la del Fill de Déu que a la creu s'abandona al Pare. Mirem els ancians, mirem els vells, les velles, les velletes; mirem-los amb amor, mirem la seva experiència personal. Ells han sofert molt en la vida, han après molt en la vida, n'han passat de tots colors, però al final tenen aquesta pau, una pau —jo diria— gairebé mística, és a dir, la pau de l'encontre amb Déu, tant que puguin dir: «Jo només et coneixia d'oïda, però ara t'he vist amb els meus ulls.» Aquests vells s'assemblen a aquella pau del Fill de Déu a la creu que s'abandona al Pare.